

Geelbloeiende kruisbloemigen in Twente (slot)

O.G. Zijlstra

Van de 31 soorten geelbloeiende cruciferen die we tot nu toe in Twente hebben aangetroffen, komen in deze nieuwsbrief de soorten aan bod met vruchten die meer dan 4 keer zo lang als breed zijn (behalve die met stengelomvattende bladen). De overige soorten (Groep A, B en C) zijn in het vorige nummer behandeld.

Sleutel

Vrucht meer dan 4 keer zo lang als breed. Bladen niet stengelomvattend.

- Vrucht tegen de stengel aangedrukt

..... GROEP D

- Vrucht niet tegen de stengel aangedrukt.

- Zaden in de beide vruchthokken gerangschikt in 2 rijen

.....GROEP E

- Zaden in de vruchthokken gerangschikt in 1 rij of vrucht tussen de zaden sterk ingesnoerd

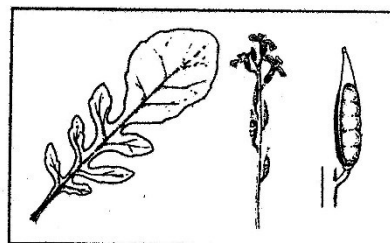
.....GROEP F

GROEP D VRUCHT MEER DAN 4 KEER ZO LANG ALS BREED, TEGEN DE STENGEL AANGEDRUKT. BLADEN NIET STENGELOMVATTEND.

1. Kroonbladen 13 - 26 mm lang. Vrucht met een platte, 4 - 10 mm lange snavel.

- ◆ Vrucht 1 - 3 cm. Kroonbladen bleekgeel met paarse aderen. Zaden onder elk van beide vruchtkleppen gerangschikt in 2 rijen. Kelkbladen rechtopstaand, vaak paars aangelopen. Stengelbladen onregelmatig ingesneden.

Bij ons af en toe in ingezaaide bermen.

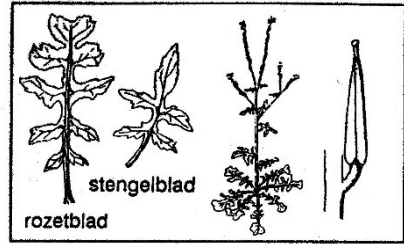
..... Zwaardherik (*Eruca vesicaria*)

Opm.: Herik (*Sinapis arvensis*) heeft soms enkele tegen de stengel aangedrukte vruchten. Is van de vorige onder meer te onderscheiden door haar horizontaal afstaande kelkbladen.

2. Kroonbladen 3 - 11 mm lang. Vrucht met een korte stijl of een tot 6,5 mm lange, niet-platte snavel.

- ◆ Kroonbladen klein, 3 - 4 mm. Vrucht met een tot 2 mm lange stijl.

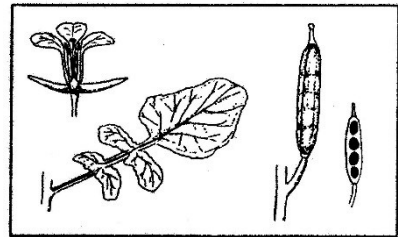
- Vrucht 1 - 2 cm, naar boven toe geleidelijk smaller wordend. Stengelbladen met 1 - 4 paar getande zijslippen en een smalle eindslip. Bij de rozetbladen is de eindslip breed, stomp en vaak uitgerand.
Algemeen onkruid.

..... Gewone raket (*Sisymbrium officinale*)

- ◆ Kroonbladen 5 - 11 mm. Vrucht met een 2 - 6,5 mm lange snavel.
- Snavel 2 - 5 mm, hoogstens een kwart van de lengte van de vrucht beslaand, steriel. Vrucht vrij dik, 2 - 4,5 mm breed en 8 - 25 mm lang. Kelkbladen uiteindelijk horizontaal afstaand. Middelste stengelbladen onregelmatig ingesneden, met een grote eindlob.

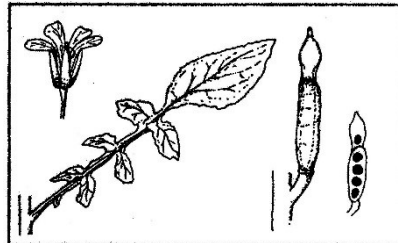
Verspreiding in Twente onvoldoende bekend, omdat de oudere opgaven van de FWT in een aantal gevallen mogelijk op de volgende soort betrekking hebben.

..... Zwarte mosterd (*Brassica nigra*)

- Snavel 3 - 6,5 mm, een derde tot de helft van de vrucht beslaand, met 1 of 2 zaden. Snavel bij rijpheid gezwollen. Vrucht smal, ca 1,5 mm breed en 7 - 16 mm lang. Kelkbladen rechtopstaand. Middelste stengelbladen met 1 - 5 paar zijlobben en een langwerpige eindlob.

Eerste vondst FWT in 1983 (Usselo). Vanaf 1987 duikt de soort overal in Enschede op en veroverd langzamerhand andere Twentse steden en dorpen (zie kaartje). Ook massaal langs het spoor, oost van Oldenzaal.

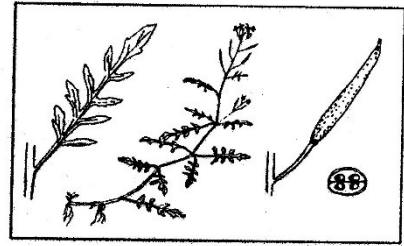

..... Pluimraket (*Hirschfeldia incana*)

GROEP E VRUCHT MEER DAN 4 KEER ZO LANG ALS BREED, NIET TEGEN DE STENGEL AANGEDRUKT. ZADEN IN DE BEIDE VRUCHTHOKKEN GERANGSCHIJKT IN 2 RIJEN. BLADEN NIET STENGELOMVATTEND.

1. Bladen tot op de middennerf ingesneden. Plant met kruipende wortelstokken, vaak dichte 'matten' vormend. Vruchtkleppen zonder nerf.

- ◆ Vrucht tot ruim 2 cm lang. Kroonbladen ca 5 mm. Plant kaal.
Soort van grazige bermen, perkjes e.d.
De laatste jaren breidt ze zich sterk uit.

.....Akkerkers (*Rorippa sylvestris*)

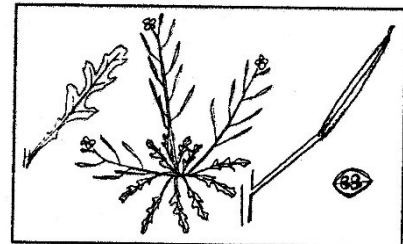
2. Bladen getand of ingesneden, maar dan niet tot op de middennerf. Plant zonder kruipende wortelstokken. Vruchtkleppen met een duidelijke middennerf.

- ◆ Vrucht 1,5 - 5 cm, aan de voet met een dun steeltje, dat ca 2 mm lang is en steriel. Kroonbladen 8 - 15 mm, citroengeel. Plant overblijvend, kaal.
Voornamelijk een spoorwegplant. Ook hier en daar in het stedelijk gebied (zie kaartje).

.....Grote zandkool (*Diplotaxis tenuifolia*)

- ◆ Vrucht 1,5 - 4 cm, zonder een dun steeltje aan de voet. Kroonbladen 4 - 8 mm, citroengeel. Plant onderaan zwak behaard, eenjarig, met een rozet.
In het westen van Nederland is deze soort niet zeldzaam. Bij ons komt ze af en toe tevoorschijn op omgewerkte grond (in Haaksbergen en Boekelo op spoorwegterrein; verder in Enschede en Bentelo).

.....Kleine zandkool (*Diplotaxis muralis*)

GROEP F VRUCHT MEER DAN 4 KEER ZO LANG ALS BREED, NIET TEGEN DE STENGEL AANGEDRUKT. ZADEN IN DE BEIDE VRUCHTHOKKEN GERANGSCHIJKT IN 1 RIJ OF VRUCHT TUSSEN DE ZADEN STERK INGESNOERD. BLADEN NIET STENGELOMVATTEND.

1. Rijpe vrucht tussen de zaden sterk ingesnoerd.

- ◆ Vrucht 3 - 9 cm, met 3 - 8 zaden. Kroonbladen groot, tot 20 mm lang, meestal bleekgeel en donkerder geaderd, soms wit of paars. Bladen gelobd, stijf behaard.
Vooral in het noordelijk deel van ons FLORON-district een vrij algemeen onkruid.

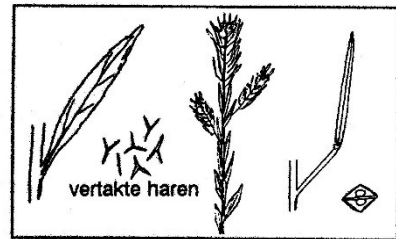

.....Knopherik (*Raphanus raphanistrum*)

2. Vrucht niet tussen de zaden ingesnoerd.

- ◆ Stengelbladen niet ingesneden, hoogstens zwak getand, en bezet met vertakte haren (loep!)

- Vrucht 1,5 - 2,5 cm, vierkantig. Kroonbladen ca 5 mm lang, heldergeel.
Bij ons een vrij algemene soort van omgewerkte bermen, akkerranden e.d.

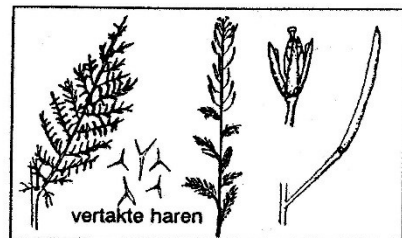
..... Gewone steenraket (*Erysimum cheiranthoides*)

Opm.: Uitgespreide steenraket (*E. repandum*) onderscheidt zich door de langere vruchten (4,5 - 10 cm) en grotere, bleekgele kroonbladen (6 - 10 mm). Deze adventieve soort is tot nu toe alleen op een overslagterrein in het Enschedese havengebied aangetroffen.

- ◆ Middelste en onderste stengelbladen ingesneden.

- Bladen fijn verdeeld, met smalle slippen (als wortelloof). Kroonbladen onopvallend, kleiner dan de kelkbladen.

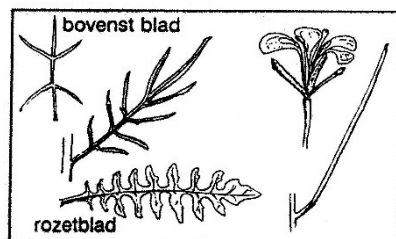
- Vrucht 1 - 4,5 cm. Bladen en stengel bezet met vertakte haren (loep!).
In Twente een onregelmatige verschijning op ruderaal plaatsen.

..... Sofiekruid (*Descurainia sophia*)

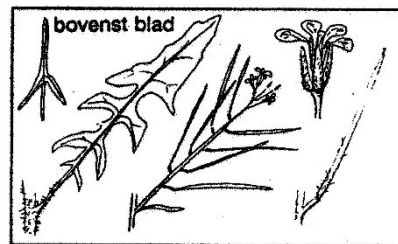
- Bladen niet zo fijn verdeeld. Kroonbladen duidelijk groter dan de kelkbladen.

- Vrucht 4,5 - 10 cm. Vruchstelen net zo dik als de vrucht.
 - Bovenste stengelbladen met 2 - 5 paar lijnvormige slippen. Middelste stengelbladen met 5 - 10 paar langwerpige zijslippen. Kelkbladen schuin afstaand, de buitenste twee bovenaan met een verdikking ('hoortje').
In het stedelijk gebied een vrij algemene soort.

..... Hongaarse raket (*Sisymbrium altissimum*)

- Bovenste stengelbladen gaaf of met 1 paar smalle slippen. Middelste stengelbladen met 2 - 4 paar min of meer haakvormige zijslippen. Kelkbladen rechtopstaand, zonder 'hoorntjes'.

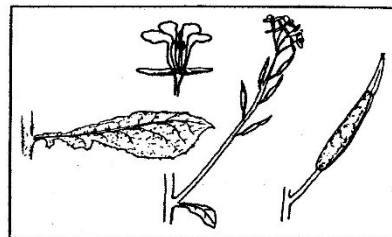

Bekend van industrieterreinen in Enschede en Hengelo.

..... Oosterse raket (*Sisymbrium orientale*)

- Vrucht tot 4,5 cm. Vruchtstelen slank, veel dunner dan de vrucht.
- Vrucht met een 7 - 25 mm lange snavel. Kelkbladen uiteindelijk horizontaal afstaand.
- Snavel niet sterk afgeplat, kleiner dan de rest van de vrucht. Vrucht kaal of behaard. Vruchtstelen schuin omhoog staand, of deels rechtop (de vruchten dan tegen de stengel aangedrukt). Bladen ongedeeld of aan de voet ondiep ingesneden.

Voor 1981 was deze soort nog zeldzaam in Twente. Tegenwoordig is ze op veel plaatsen aan te treffen op gestoorde grond.

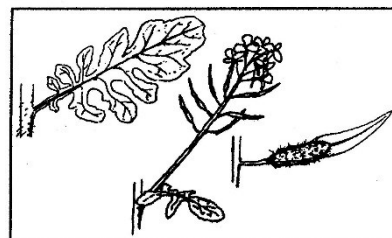

..... Herik (*Sinapis arvensis*)

Opm.: Sarepta-mosterd (*Brassica juncea*) lijkt op Herik, maar is in tegenstelling tot deze kool en heeft rechtopstaande kelkbladen. Een keer adventief in Enschede.

- Snavel sterk afgeplat, groter dan de rest van de vrucht. Vrucht behaard. Vruchtstelen (bijna) horizontaal afstaand. Bladen diep en breed ingesneden, daardoor met 2 of 3 paar grote zijlobben.

Enkele malen gevonden in omgewerkte bermen.

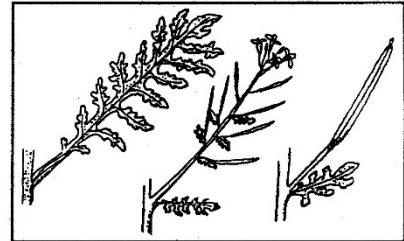

..... Witte mosterd (*Sinapis alba*)

- Vrucht met een tot 3,5 mm lange stijl. Kelkbladen schuin omhoog of rechtopstaand.

- De onderste bloemen staan in de oksels van de bovenste stengelbladen. De veel grotere onderste bladen zijn net als de bovenste diep ingesneden en hebben 3 - 8 paar getande zijslippen en een stompe eindslip. De bloemen zijn bleekgeel. De vrucht is 2 - 4,5 cm, met een 2 - 3,5 mm lange stijl. De plant is bezet met aangedrukte haren.

Vooraf een plant van het rivierengebied. Bij ons sporadisch.

..... Schijnraket (*Erucastrum gallicum*)

- Bloemen niet in de oksels van de bovenste stengelbladen. Stengelbladen met 2 - 6 paar langwerpige zijslippen en een spitse, meestal spiesvormige eindslip. Bloemen heldergeel. Vrucht 2,5 - 4,5 cm, met een 0,5 - 1,5 mm lange stijl. Stengel onderaan met lange, afstaande haren.

Al jaren te vinden in het havengebied van Enschede. Sinds kort ook bekend van Hengelo.

..... Spiesraket (*Sisymbrium loeselii*)